

Veiligheid bij agressie en geweld, ongewenste intimiteiten en strafbare handelingen

Cliënten onderling

1. Inleiding

Dit protocol is gericht op hoe de HartenHoeve de veiligheid waarborgt bij agressie en geweld, ongewenste intimiteiten en strafbare handelingen bij cliënten onderling. Voor begeleiders is er het protocol [Begeleiden vanuit een veilige zorgrelatie](#).

Dit protocol is uitgewerkt aan de hand van:

- de handreiking *analyseren van agressie incidenten* opgesteld door GGZ Nederland Amersfoort en CKMZ Hendrik Ido Ambacht (Centrum voor Kwaliteit en Zorg in de Zorg) in opdracht van de stuurgroep "Veilige zorg, ieders zorg – patiënten veiligheidsprogramma GGZ"

Dit protocol is gericht op:

- Fysieke agressie: Slaan, schoppen, bijten, spugen, vernielen enz. *(dit is binnen de HartenHoeve nauwelijks van toepassing)*
- Verbale agressie: Schreeuwen en schelden
- Psychologische agressie: (seksuele) intimidatie, treiteren, pesten, stalken, discrimineren
- Ongewenste intimiteiten: seksueel overschrijdend gedrag
- Strafbare handelingen: diefstal, vandalisme

Dit protocol is onderdeel van het veiligheidsbeleid van de HartenHoeve. Alle protocollen die hierbij horen en waarnaar verwezen wordt, zijn terug te vinden op onze intranetpagina van Zilliz en op Seafile.

Gedragscode en huisregels

Uitgangspunt van de normen en waarden die gelden bij de HartenHoeve staan in onze [gedragscode en huisregels](#). Alle regels op de manege gaan terug op het hebben van respect voor elkaar en voor jezelf. Elk mens is een uniek wezen met behoefte aan eigen veiligheid, ruimte, vrijheid, verleden, toekomst en eigenheden. De huisregels en gedragscode zijn van toepassing op alle cliënten en bezoekers die zich bevinden op een locatie van de HartenHoeve. [De gedragscode en huisregels zijn hier terug te vinden op onze website.](#)

Het landelijke alarmnummer 112 moet gebeld worden bij spoedeisende situaties. Dus wanneer je leven in gevaar is of wanneer je getuige bent van iemand anders leven dat in gevaar is.

Inhoud_Toc112849649

1. Inleiding	1
2. Risico verhogende aspecten.....	3
2a. Organisatorische oorzaken.....	3
2b. Technische oorzaken	3
2c. Menselijke oorzaken.....	3
2d. Cliëntgebonden oorzaken	3
3. Agressie en geweld.....	4
4. Ongewenste intimiteiten.....	5
5. Seksuele voorlichting.....	6
6. Strafbare handelingen: diefstal en vandalisme.....	7
7. Opvang en nazorg.....	8
8. Aangifte beleid	8

2. Risico verhogende aspecten

De oorzaak van onveiligheid kan heel divers zijn en kan zich op vier vlakken bevinden:

- a. Organisatorische oorzaken:** deze oorzaken hebben betrekking op omstandigheden of voorwaarden die op organisatieniveau niet of onvoldoende geregeld zijn;
- b. Technische oorzaken:** hierbij gaat het om een fout die is ontstaan door een tekortkoming van apparatuur, hulpmiddelen, inrichting en de staat van een gebouw of de ligging;
- c. Menselijke oorzaken:** hierbij gaat het om interventies van de begeleiders of medewerkers die (onbedoeld) voor onveiligheid zorgen;
- d. Cliëntgebonden oorzaken:** hierbij gaat het om risicofactoren die te maken hebben met de kenmerken van een cliënt.

2a. Organisatorische oorzaken

Door middel van ons kwaliteitsbeleid, worden de risico's op organisatieniveau continue in beeld gebracht. Dit gebeurt door middel van interne audits, halfjaarlijkse analyses op de MIC's, analyses op locatieniveau, de RI&E en de beoordeling op het volledige kwaliteitssysteem door de directie.

2b. Technische oorzaken

Elk kwartaal wordt er door middel van het [formulier verkorte RI&E](#) op elke locatie een korte check uitgevoerd op gebied van veiligheid. Hierin worden onder andere ook het apparaat, de hulpmiddelen, de EHBOtrommel en de vluchtroutes gecontroleerd. Elke driejaar (of bij een grote verandering) wordt er een RI&E uitgevoerd.

Alle medewerkers zijn tijdens hun werktijden bereikbaar via hun (werk)telefoon. Er is per locatie een sleutelkastje waarin alle sleutels zitten van de locatie, zodat in geval van calamiteiten de begeleider altijd alle deuren kan openen. Er is per locatie een calamiteitenplan: zie protocol [Veiligheid - Calamiteiten](#)

2c. Menselijke oorzaken

Het kan voorkomen dat een begeleider een verkeerde inschatting maakt van de situatie en daar vanuit een interventie inzet die een risicovolle situatie veroorzaakt. Als dit leidt tot een incident, wordt dit vastgelegd in een MIC-melding: zie het protocol [Veiligheid - Meldingsprocedure MIC](#). Tijdens intervisie is er voor begeleiders mogelijkheid om casussen in te brengen betreft hun eigen afweging in een situatie. In het protocol [Veiligheid – Begeleiden vanuit een veilige zorgrelatie](#) beschrijven we verder hoe de HartenHoeve omgaat met deze risico's op begeleiderniveau.

2d. Cliëntgebonden oorzaken

Voordat een nieuwe cliënt instroomt, wordt er gekeken of hij past binnen de HartenHoeve, aan de hand van de in- en exclusiecriteria. Zie protocol [In- door- uitstroom cliënten - Inclusie en exclusiecriteria](#) en de procedure [In- door- uitstroom cliënten - procedure in- door en uitstroom](#). Bij de instroom van een nieuwe bewoner wordt er ook op locatieniveau een nieuwe risico-inventarisatie gemaakt.

Als een nieuwe cliënt bij de HartenHoeve komt, wordt met hem de [huisregels en gedragscode](#) besproken. [Deze zijn ook te vinden op onze website](#). Elke cliënt heeft een eigen dossier in ons cliëntvolgsysteem met hierin alle informatie over de cliënt en van elke dag dat hij bij de HartenHoeve is een rapportage (op doelen) waarin bijgehouden wordt hoe het met de (voortgang van de) cliënt

Veiligheid

gaat. In het begeleidingsplan wordt opgenomen hoe de HartenHoeve goede zorg waarborgt door zorgvraag en zorgaanbod zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen en aandachtspunten, risico's en doelen helder in beeld te brengen. Zie de procedure [In- door- uitstroom cliënten - procedure evaluaties en begeleidingsplan](#).

In sommige gevallen zijn er op cliëntniveau risico's die de kans op een incident kunnen verhogen. Hierom maken we van elke cliënt bij de instroom én tijdens elke jaarevaluatie of bij een verandering in de situatie een [risico-inventarisatie op cliëntniveau](#). Dit formulier is terug te vinden als sjabloon in het cliëntvolgsysteem Zilliz en bevat een risicoanalyse op de volgende punten:

1. Lichamelijke gezondheid
2. Psychische gezondheid
3. Gedrag en omgang
4. Cliëntveiligheid (alleen bij wonen)
5. Financiële situatie (alleen bij wonen)

Als er hoog (>8) gescoord wordt op een risico, worden in samenspraak met de SKJ-geregistreerde hulpverlener (in geval van kinderen) of de gedragsdeskundige (in geval van volwassenen) maatregelen genomen om het risico zo klein mogelijk te maken. Denk hierbij aan het opstellen van een signaleringsplan of het inzetten van hulpmiddelen.

De HartenHoeve werkt verder met het cliëntvolgsysteem Zilliz. Daarin wordt er duidelijk en overzichtelijk gecommuniceerd per cliënt. Bij incidenten wordt hierin een Melding Incidenten Cliënten (MIC) gemaakt. Zie protocol [Veiligheid – Meldingsprocedure MIC](#). Tijdens de teamvergaderingen en cliëntbespreking met de gedragsdeskundige zullen ook altijd de risico's besproken worden. Zie de procedure [Risico's - Procedure cliëntbespreking gedragsdeskundige](#)

3. Agressie en geweld

We spreken van agressie en geweld als een cliënt zich fysiek of verbaal agressief uit. Bij agressie geldt dat als de agressieve cliënt met zijn/haar gedrag de veiligheid van andere cliënten (of zichzelf) ernstig in gevaar brengt, er altijd een extra begeleider wordt ingeschakeld. Met minimaal twee personen zou toenadering worden gezocht naar de agressieve cliënt of cliënten om deze tot bedaren te brengen. Als de cliënt weer aanspreekbaar is, zal dezen samen met de begeleiding kijken naar de oorzaak en ernst van de agressie uitbarsting. De gebeurtenis wordt gerapporteerd in Zilliz middels een MIC melding. Zie protocol [Veiligheid – Meldingsprocedure MIC](#). De gedragsdeskundige kijkt mee bij de oorzaak van het incident en geeft advies bij de verdere afhandeling en vervolgstappen voor de cliënt en 'slachtoffers'. Als de cliënt met zijn/haar gedrag de veiligheid van andere cliënten (of zichzelf) zodanig in gevaar gebracht heeft dat er sprake is van (het gevoel van) onveiligheid, wordt er in overleg met de gedragsdeskundige gezocht naar de mogelijkheid om de veiligheid te herstellen of de cliënt over te plaatsen of een time-out te geven. Hier wordt ook altijd de wettelijke vertegenwoordiger van de cliënt betrokken. Het wordt de cliënt duidelijk uitgelegd wat het gevolg is als hij opnieuw de fout in gaat.

Begeleiders worden getraind in het omgaan en de-escaleren van agressie en geweld middels een agressietraining die extern wordt ingekocht.

4. Ongewenste intimiteiten

Ongewenste intimiteiten zijn intieme woorden of handelingen die door de ander als erg onaangenaam of niet prettig worden ervaren. Als een cliënt zich ongewenst geïntimideerd voelt door een andere cliënt kan hij dit altijd melden bij één van de aanwezige begeleiding of zijn mentor. Als de cliënt het lastig vindt om dit bespreekbaar te maken met zijn begeleider, kan hij zich richten tot onze onafhankelijke [vertrouwenspersoon](#) of de huisarts. Bij vermoeden van ongewenste intimiteiten zonder dat de cliënten dat bevestigen, wordt er samen met de cliënten een afspraak gemaakt met de vertrouwenspersoon of huisarts.

Indien er sprake is van ongewenste intimiteiten, worden alle betrokken cliënten individueel ondervraagd over wat er gebeurd is. Per situatie en ernst van de intimiteit wordt gekeken wat de meest passende vervolgstap is. Uitgangspunt is altijd het waarborgen van de veiligheid van de cliënten. We beschrijven hier de vervolgstappen op drie denkbare situaties.

- **Verbale ongewenste intimiteiten:** er volgt een gesprek met beide cliënten over de betekenis van de woorden en de gevolgen voor de ander. Er wordt een MIC melding gemaakt en besproken met de gedragsdeskundige. Als het incident zich herhaald en daarmee de veiligheid van andere cliënten in gevaar komt, zal de cliënt overgeplaatst worden naar een andere locatie binnen of buiten de organisatie. Toezicht op de cliënt wordt vergroot.

- **Lichamelijke intimiteiten bij zichzelf met anderen (zonder dat dit als ongewenst wordt ervaren door de cliënten):** als cliënten samen bijvoorbeeld pornofilms gaan kijken en/of daarbij zichzelf ongepast lichamelijk betasten, volgt een gesprek met de betrokken cliënten. Omdat het hier niet gaat om ongewenste intimiteiten bij elkaar, worden de cliënten onder strenger toezicht gezet. Ze mogen niet meer bij andere cliënten op de kamer komen of slapen. Ook niet als de ander daar toestemming voor geeft. Er volgt een MIC melding die wordt besproken met de gedragsdeskundige.

Veiligheid

- **Fysieke ongewenste intimiteiten:** dit is volstrekt onacceptabel. Door zijn/haar gedrag is er geen sprake meer van een veilige omgeving voor de andere cliënten. Toch moet hier op voorzichtige manier mee omgegaan worden, daar we te maken hebben met kwetsbare cliënten: zowel het slachtoffer als de dader. Er zal met beide partijen een gesprek plaatsvinden. Bij voorkeur wordt het netwerk daarbij betrokken. Ook zal de gedragsdeskundige en eventueel de reeds betrokken behandelaar aanwezig zijn bij deze gesprekken. In dit gesprek wordt aangegeven dat er per direct een contactverbod is tussen de twee cliënten. Er wordt een planning gemaakt betreft wonen en dagactiviteiten waarbij de cliënten op verschillende locaties aanwezig zijn. Begeleiders worden op de hoogte gebracht van het incident. Er wordt een MIC melding gedaan.

In samenspraak met de gedragsdeskundige en eventueel reeds betrokken behandelaars wordt in kaart gebracht waar het fysiek seksueel overschrijdend gedrag vandaan komt en waar de risico's liggen. Factoren die bij deze analyse meespelen zijn:

- Leeftijd van de dader: is hij/zij meerderjarig?
- Wat is de schade bij het slachtoffer?
- Is er sprake van affectie naar één andere cliënt toe of richt hij/zij dit op meerdere cliënten? Is hier een lijn in te ontdekken?
- Achterliggende oorzaak, problematiek: is dit op te lossen met bijvoorbeeld behandeling?
- Wie zijn mogelijke slachtoffers in de toekomst? Wie moeten er beschermd worden tegen deze cliënt?

Na aanleiding van bovenstaande analyse wordt besloten wat de vervolgactie is:

- Per direct overplaatsen naar een andere locatie binnen de organisatie waarbij toezicht op cliënt wordt vergroot en wordt gewaarborgd dat hij niet zonder toezicht in de buurt kan komen van potentiële slachtoffers. Daarnaast wordt behandeling gestart rondom dit zorgelijke gedrag
- Per direct overplaatsen naar een andere locatie buiten de organisatie waar bij voorkeur behandeling gegeven kan worden op gebied van seksuele intimidatie om daarmee de cliënt te helpen.
- Politie wordt ten alle tijden op de hoogte gebracht van het voorval. Als politie dat adviseert en cliënt dit wil, wordt aangifte gedaan.
- Er wordt een melding van dit incident gedaan bij de IGJ. Zie protocol [Veiligheid – Meldingsprocedure MIC](#).

5. Seksuele voorlichting

Bij de HartenHoeve geven we seksuele voorlichting op maat. Deze voorlichting vindt met name individueel plaats en soms wordt er voorlichting gegeven aan twee cliënten of een klein groepje cliënten. Dit natuurlijk naar vraag en situatie. Bij een aantal cliënten wordt dit ook in overleg met school gedaan en krijgen de cliënten op school seksuele voorlichting. Indien mogelijk betrekken we de ouders van cliënten ook bij dit onderwerp.

Eens per 2 jaar wordt er een training extern ingekocht met een thema betreft seksuele voorlichting.

Tijdens intervisiebijeenkomsten wordt dit onderwerp regelmatig besproken. Er is dan ruimte voor de eigen normen en waarden van de medewerkers en beroepshouding tijdens het geven van voorlichting.

6. Strafbare handelingen: diefstal en vandalisme

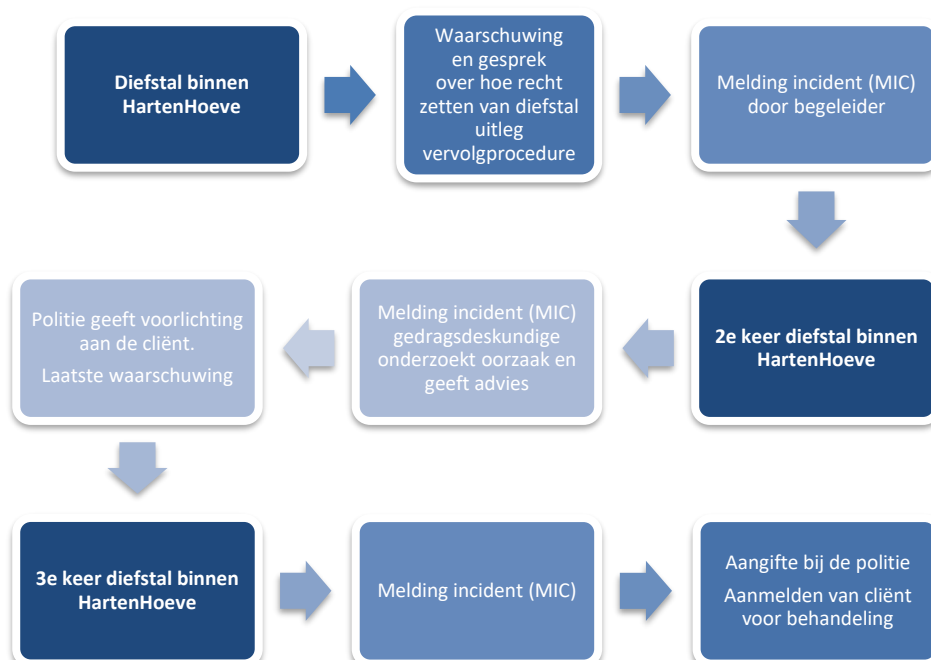
Onder strafbare handelingen kunnen veel strafbare feiten vallen, zoals ook vastgelegd in het [Wetboek van Strafrecht](#). Ook bovengenoemde feiten betreft *agressie en geweld en ongewenste intimiteiten* vallen onder de noemer *strafbare handelingen*. Hier zullen we daarom verder ingaan op twee strafbare handelingen vanuit cliënten waar we binnen de HartenHoeve het grootste risico op lopen: diefstal en vandalisme.

Als de cliënt een diefstal en/of vandalisme heeft gepleegd binnen de HartenHoeve zal hij de eerste keer een waarschuwing krijgen. Er volgt een gesprek al dan niet met een familielid of begeleider. Er wordt bepaald wat de cliënt kan doen om zijn diefstal 'terug te verdienen' en goed te maken. Deze overtreding wordt vastgelegd in het cliëntvolgsysteem middels een MIC melding. Zie protocol [Veiligheid – Meldingsprocedure MIC](#). De wettelijke vertegenwoordiger en gedragsdeskundige worden betrokken bij de analyse en afhandeling van dit incident.

Vervolgens wordt de vervolprocedure uitgelegd wanneer hij nogmaals in de fout gaat: de gedragsdeskundige zal dan (in samenspraak met eventueel de behandelaar) onderzoeken wat de oorzaak is van dit gedrag en advies geven betreft verdere noodzakelijke preventieve acties en/of behandeling van de cliënt. De cliënt is dan verplicht dit advies op te volgen in het belang van zijn eigen ontwikkeling. Ook wordt de politie gevraagd om voorlichting te geven over de gevolgen van diefstal. Dit is een allerlaatste waarschuwing.

Gaat de cliënt voor de derde keer de fout in, dan zal hiervan officieel aangifte gedaan worden bij de politie. Cliënt wordt aangemeld voor behandeling met betrekking tot dit zorgelijke gedrag.

In alle gevallen wordt er gekeken naar de ernst van de diefstal. Als hierdoor de andere cliënten zich niet meer veilige voelen in huis met of in de buurt van de cliënt in overtreding, kan al eerder besloten worden om aangifte te doen en/of de overeenkomst van de cliënt beëindigd worden.

7. Opvang en nazorg

Na een incident op gebied van agressie en geweld, ongewenste intimiteiten en strafbare handelingen, is er voor de cliënt altijd opvang door een begeleider die de teamleider op de hoogte brengt. Als deze niet aanwezig is, is er altijd een achterwacht bereikbaar. Zie protocol **Veiligheid – Bereikbaarheid**. De cliënt dient zijn verhaal kwijt te kunnen en steun te ontvangen: stressreacties bespreken, praktische hulp ontvangen, hulp bij eventueel vervolgstappen naar een gesprek met de gedragsdeskundige of huisarts en de eventuele aangifte (zie verderop in dit protocol). En ook om verdere behoeften te kunnen bespreken, bijvoorbeeld opvang door een te formeren opvangteam, professionele traumaverwerking en/of opvang.

Afhankelijk van de situatie zal de teamleider zo spoedig als nodig een teamvergadering organiseren waar ook de gedragsdeskundige (volwassenen) of SKJ geregistreerde hulpverlener (kinderen) wordt uitgenodigd. Het doel van deze vergadering is het team en andere betrokken werknemers informeren over het incident, de gevolgen voor het team inventariseren, het incident analyseren, preventieve maatregelen en vervolgacties nemen. Zie protocol **Veiligheid – Meldingsprocedure MIC**.

8. Aangifte beleid

Het aangiftebeleid is gebaseerd op de *Werkinstructie bij aangifte/melding in geval van agressie en geweld* (2010), opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Zie ook de door hen uitgegeven brochure *Aangifte, gewoon doen!* (2010).

Te nemen stappen:

Stap 1: Het incident betreft:

- Een strafbaar feit → Stap 2
- Geen strafbaar feit → Stap 5
- Twijfel over strafbaarheid feit → Stap 6

Stap 2: De aangever is:

- De cliënt (het slachtoffer) die zelf aangifte doet. Wettelijke vertegenwoordiger wordt altijd betrokken.
- De teamleider in samenspraak met de wettelijke vertegenwoordiger van de cliënt die namens de / samen met de cliënt (het slachtoffer) de aangifte doet.

Stap 3: Als de teamleider of wettelijke vertegenwoordiger aangifte doet namens de cliënt (het slachtoffer), dan is het verstandig om vooraf contact te hebben met de politie.

De HartenHoeve is bekend bij de politie (en andersom) in die gemeenten waar haar cliënten onder vallen en heeft contact met diverse buurtpolities.

- a. Alle informatie m.b.t. het incident dient verzameld te worden. Indien van toepassing dienen politie, officier van justitie en rechter zich een goed beeld kunnen vormen van wat er precies is gebeurd.

Bij deze informatie gaat het om de 7 W's:

1. Wie kan in verband worden gebracht met het misdrijf (aangever, slachtoffer, getuige, verdachte)?
2. Wat is er precies gebeurd?
3. Waar is het misdrijf gepleegd en waar zijn eventuele sporen achtergebleven?
4. Waarmee is het misdrijf gepleegd (welke voorwerpen/ middelen zijn gebruikt)?

5. Op welke wijze heeft het misdrijf plaatsgevonden? § Wanneer heeft het misdrijf plaatsgevonden en wanneer hebben andere relevante feiten plaatsgevonden?
6. Waarom is het misdrijf gepleegd?
7. Denk ook aan andere informatie zoals foto's (van de situatie, personen, verwondingen), camerabeelden, de verklaring van een arts of van een getuige.

- b. Er dient een afspraak gemaakt te worden voor het doen van aangifte. Dit kan via het algemene nummer van de politie: 0900-8844. Is er sprake van een ernstig incident, dan is het van belang om zo spoedig mogelijk aangifte te doen. Overleg dit met de politie.
- c. De politie dien er op gewezen te worden dat het gaat om de uitoefening van een publieke taak.
- d. Aangifte dient gedaan te worden op basis van alle verzamelde informatie. Vertel de politie dat je als directie en/of coördinator aangifte doet omdat het gepleegde feit is gericht tegen de functie en/of het werk van het slachtoffer.
- e. Aangifte kan gedaan worden onder opgave van het adres van de organisatie (domiciliekeuze). De naam van de betreffende cliënt dient wel opgegeven te worden. Het OM en de rechter accepteren geen Burgerservicenummer.
- f. Is er sprake van schade? Zorg er dan voor dat de schade die al bekend is op het moment van het doen van aangifte, in de aangifte wordt opgenomen.
Dit geldt zowel voor de schade van organisatie als cliënt. Voor het verhalen van de schade kunnen we ons voegen in het strafproces. Informatie via de politie.
Meer informatie en advies is op te vragen via De Helpdesk VPT (binnenkort: expertisecentrum Veilige Publieke Taak): www.helpdeskvpt.nl
- g. De politie zal vertellen hoe cliënt gebruik kan maken van slachtofferhulp.
Meer informatie over de ondersteuning die Slachtofferhulp Nederland kan bieden: www.slachtofferhulp.nl
- h. De cliënt dient geïnformeerd te worden over:
 - Dat hij door de politie of door de rechter kan worden gehoord als getuige. De oproeping gaat altijd via het adres van uw organisatie (in verband met domiciliekeuze, zie 3e).
 - Het mogelijke verloop van het strafproces tot en met de zitting.

Stap 4: Als de cliënt (het slachtoffer) aangifte doet

- a. Meld bij je begeleider en wettelijke vertegenwoordiger dat je aangifte gaat doen.
- b. Geef aan de directie en/of verantwoordelijke door dat je aangifte gaat doen onder opgave van het adres van de organisatie (domiciliekeuze).
*Bij domiciliekeuze geef je de politie een ander adres dan je woonadres. Dat betekent dat je adres niet in de processtukken komt te staan.
Als je aangifte doet op je eigen adres, is je identiteit voor de dader gemakkelijk te achterhalen. Verdachte en diens raadsman immers hebben recht op alle processtukken. Je naam komt wel in de processtukken te staan.*
- c. Aangifte doe je in overleg met je begeleider/wettelijke vertegenwoordiger die je hierbij zullen ondersteunen, ook bij het begeleiden naar een eventuele zitting.
- d. Maak een afspraak voor het doen van aangifte. Dit kan via het algemene nummer van de politie: 0900-8844.
Is er sprake van een ernstig incident, dan is het van belang om zo spoedig mogelijk aangifte te doen. Overleg dit met de politie.
- e. Wijs de politie erop dat het gaat om een cliënt in een zorginstelling
- f. Doe aangifte op basis van alle verzamelde informatie. Kies domicilie op het adres van de organisatie (zie ook stap 3e).

Bij deze informatie gaat het om de 7 W's:

1. Wie kan in verband worden gebracht met het misdrijf (aangever, slachtoffer, getuige, verdachte)?
2. Wat is er precies gebeurd?
3. Waar is het misdrijf gepleegd en waar zijn eventuele sporen achtergebleven?
4. Waarmee is het misdrijf gepleegd (welke voorwerpen/ middelen zijn gebruikt)?
5. Op welke wijze heeft het misdrijf plaatsgevonden? § Wanneer heeft het misdrijf plaatsgevonden en wanneer hebben andere relevante feiten plaatsgevonden?
6. Waarom is het misdrijf gepleegd?
7. Denk ook aan andere informatie zoals foto's (van de situatie, personen, verwondingen), camerabeelden, de verklaring van een arts of van een getuige.

- g. Besef dat je altijd nog opgeroepen kunt worden door de politie of door de rechter om je verklaring toe te lichten. De oproeping gaat altijd via het adres van de organisatie.
- h. Is er sprake van schade? Zorg er dan voor dat de schade die al bekend is op het moment van het doen van aangifte, in de aangifte wordt opgenomen.
Voor het verhalen van de schade dient het strafproces gevolgd te worden. De politie kan je hierover informeren.
- i. Vraag de begeleider en/of wettelijke vertegenwoordiger om ondersteuning bij het verhalen van schade en bij nazorg.
- j. De politie zal vragen of je gebruik wilt maken van slachtofferhulp. Het kan verstandig zijn om hier op in te gaan.
Voor meer informatie over de ondersteuning die Slachtofferhulp Nederland kan bieden, kunt u terecht op www.slachtofferhulp.nl.
- k. Spreek duidelijk met de politie af hoe je wordt geïnformeerd over de voortgang van een eventueel strafproces tot en met de zitting. Bijvoorbeeld wanneer en hoe je terugkoppeling krijgt.

Stap 5: De vorm van agressie is niet strafbaar; dan doe je een melding en geen aangifte.

- Begeleider en/of cliënt meldt deze vorm van agressie altijd bij de directie en/of verantwoordelijke.
- Alle incidenten/meldingen dienen geregistreerd te worden vooralsnog via de MIC procedure, en met akkoord van de incidentencoördinator in samenspraak met de gedragsdeskundige gemeld te worden bij de politie.

Stap 6: Bestaat er twijfel over de strafbaarheid of er zijn andere redenen om te twijfelen aan het doen van aangifte.

- Overleg dan met de politie hoe te handelen.
- Je kunt de politie ook vragen zo nodig navraag te doen bij de (hulp)officier van justitie

Blijkt het na overleg met de politie een strafbaar feit te zijn?

- Ja, volg dan stap 2
- Nee, volg dan stap 5